

ТЕРОРИЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНФЛІКТОЛОГІЧНОГО ЗІТКНЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто питання поняття тероризму, його сутність, види, також було обґрунтовано політичний тероризм тісно пов'язаний зі станом конфліктності суспільних відносин, було проведено дослідження, в результаті якого були створені висновки стосовно даної теми.

Ключові слова: терористичні організації, політичний тероризм, конфлікт, ідеологія, демократія, Global Terrorism Index, екстремізм..

Abstract

The issue of the concept of terrorism, its essence, types, political terrorism closely related to the state of conflict in public relations was considered, a study was conducted, as a result of which conclusions were drawn on this topic.

Keywords: Keywords: European Union; European Economic Community; healthcare policy; common policies.

Тероризм — суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Тероризм, як і будь-яке інше соціальне явище, має багато форм свого вияву. Так, В. Віктюк і С. Ефіров у праці “Лівий тероризм на Заході: історія і сучасність” пропонують таку класифікацію тероризму: 1) державний терор і опозиційний тероризм; 2) міжнародний і транснаціональний тероризм; за соціальною спрямованістю — соціальний; націоналістичний і релігійний.

Соціальний аспект покладений в основу класифікації тероризму А. Крайнев на політико-соціальний, породжений рухами в дусі гіпертрофованого регіоналізму (ЕТА в Іспанії, ІРА в Північній Ірландії, КРП у Туреччині), політико-релігійний (перш за все насильницькі дії екстремістів, ісламізму).

За класифікацією Ф. Форсайта визначають чотири різновиди тероризму:

- 1) національний (регіональний);
- 2) одновимірний (англійський Фронт звільнення тварин);
- 3) політичний;
- 4) релігійний.

Останні події на світовій арені дають підстави говорити про поширення тероризму територією Європи. Таке розповсюдження тероризму, а передусім політичного, спричинили перш за все: — боротьба за сфери впливу (економічні, політичні, класові); — створення нових блоків і союзів; — впровадження нових терористичних методів ведення боротьби. Разом з тим змінилось класичне розуміння поняття «тероризм». Зокрема в «The Concise Oxford Dictionary of Politics» щодо нього відзначено: «Термін, який не має узгодженого визначення серед урядів і наукових аналітиків, проте його майже завжди вживають у негативному значенні, найчастіше для характеристики дій, які загрожують життю; ці дії здійснюють політично мотивовані самозвані групи, які не досягають державного рівня» (Смельянов, 2007, с. 63).

За останні роки «характер» тероризму набув нових форм й разом з тим джерел, методів та стратегій. Французькі науковці стверджують, що сучасні методи політичного тероризму пов'язані з «підривом» демократичних основ, нехтуванням законами й моральними цінностями та перешкоджанням роботі міжнародних організацій (Lascoux, 2007; Picard, 2006). Світовий досвід показує, що дослідження

феномену політичного тероризму стає все більш актуальним в Європі, адже тероризм загрожує її цілісностям, національним інтересам європейських держав. Саме тому проблема політичного тероризму має як внутрішньополітичне, так і зовнішньополітичне значення для європейського суспільства.

Тероризм став небезпечною хворобою суспільства дуже давно. Але в останні роки масштаби тероризму досягли глобального рівня. В основі тероризму лежить фізичне та психологічне насильство, яке має агресивний характер.

Тероризм в кожній країні автоматично змінює політичну систему, економічні показники та політичний курс держави. Разом з тим саме політичний тероризм впливає на прогресивний розвиток держави, вносячи свої корективи не лише в політику, економіку, але й в культурні сфери розвитку країни. У разі таких змін, саме політичні інститути мають стати гарантом захищеності суспільства від політичного тероризму. Institute for Economics & Peace відзначає, що тема тероризму була цікавою завжди, але піку актуальності набула в XXI ст. Саме тоді політичний тероризм стає невід'ємною частиною політичного процесу світового товариства та, відповідно до статистики, яку наводить згаданий інститут у своїх дослідженнях, поняття «тероризм» використовується у ЗМІ щодня. Звіт «Global Terrorism Index» розробляється згаданим вище інститутом з використанням інформації з глобальної бази даних про тероризм. Дані для Global Terrorism Database (GTD) збирає та надає National Consortium for the Study of Terrorism and Responses to Terrorism (START) at the University of Maryland. GTD містить понад 170 000 терористичних інцидентів за період з 1970 по 2017 рр. (Ganor, 2002, p.21). Відповідно до Global Terrorism Index, політичний тероризм – своєрідне явище суспільного життя, яке завдяки своїм різноманітним акціям залякування, переслідування, убивства Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін 50 людей не може не представляти небезпеки для функціонування та розвитку суспільства (Ganor, 2002, p.21). У всякому разі, тероризм – це особливий спосіб або процес здійснення насильства, який має основні раціональні елементи: по-перше, цілі, які ставляться й переслідуються самими терористами; по-друге, обраний спосіб дії в проведенні насильницьких акцій для досягнення поставлених цілей; по-третє, психологічний або будь-який інший ефект, на який неминуче розраховують терористи при плануванні та здійсненні своїх дій (Антипенко, 1999, с. 23)

Усі означенні фактори суттєво розширюють можливості тероризму у політиці та змінюють той тероризм, який нам був відомий дотепер. Для нових обставин, очевидно, доведеться розробити нові визначення й нові умови, а служби розвідки й творці політики повинні навчитися точніше розрізняти мотиви, підходи й цілі терористів, при чому не тільки власне терористів, але й їх замовників, спонсорів тощо. У силу цих обставин зміст діяльності за контролем над тероризмом також має бути різноплановим. Відтак ключовою проблемою є вироблення на міжнародно-правовому рівні єдиного і прийняттого для всіх держав і міжнародних організацій визначення політичного тероризму, включення його в зміст відповідних резолюцій, конвенцій, інших міжнародноправових документів. Розв'язання такої актуальної проблеми дозволило б удосконалення нашого законодавства, приведення його у повну відповідність до міжнародного Поряд з правовими та юридичними методами боротьби з тероризмом, повинні використовуватися ресурси самого суспільства. У цьому аспекті доводиться констатувати недостатнє використання потенціалу громадських структур. Таким чином, політичний тероризм як складний політико-кримінологічний феномен, інструмент конфліктологічного соціально-політичного зіткнення складає наукову й практичну проблему, яка не втратить своєї актуальності ще багато десятиліть і буде вимагати пильної уваги з боку вчених різних напрямків наук (соціології, психології, конфліктології та, в першу чергу, політології). Також наголошуємо на серйозному політичному та оперативному значенні, яке має дослідження тенденції щодо «змикання» політичного тероризму та організованої злочинності. Аналіз показує, що цей процес характеризується наростанням його масштабів. Своєчасне наукове дослідження в такому напрямку дозволить попередити й запобігти основним претензіям організованої злочинності на участь у політичній владі для досягнення конкретних політичних цілей з метою забезпечення економічних інтересів і безпеки структур організованої злочинності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Антипенко, В. (1999). Тероризм: кримінологічна та кримінально-правова характеристика. Київ: ИВУ В.
2. Євдокимов, В. (2014). Кримінально-правова протидія терористичним злочинам в Україні: стан, шляхи вдосконалення, відмежування від суміжних складів злочинів та загальносоціальних категорій. Європейські перспективи.

3. Ємельянов, В. (2007). Терористичні злочини: кримінально-правова характеристика та питання вдосконалення антитерористичного законодавства. Харків: Кроссруд.
4. Крістофер, Д. (2002). Тероризм – поняття, теорії та стратегії протидії. Результати та проблеми соціально-наукових досліджень. Незалежний культурологічний часопис, Ч. 25.
5. Лікарчук, Н. (2012) Політичний маркетинг: теорія і практика. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова.
6. Esonomou, A., & Kollias, C. (2019). Security policy preferences of eu citizens: Do terrorist events affect them?
7. Семикін, М. (2003) Створення терористичної групи чи терористичної організації: кримінально-правове дослідження. Київ: Вид-во Нац. ун-ту внутр. Справ.

Василюк Дмитро Олегович – студент групи Е-20мс, факультет електроенергетики та електромеханіки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: dima.vasilyk7722@gmail.com.

Науковий керівник: **Корнієнко Валерій Олександрович** – кандидат історичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук Вінницького національного технічного університету, академік Української Академії політичних наук, м. Вінниця, e-mail: kornienko@vntu.edu.ua.

Vasyliuk Dmytro – student faculty of electroenergetics and electromechanics, Vinnytsia national technical university, Vinnytsia, e-mail: dima.vasilyk7722@gmail.com.

Supervisor: **Kornienko Valeriy O.** – Candidate of Historical Sciences, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Social and Political Sciences of Vinnytsia National Technical University, Academician of the Ukrainian Academy of Political Sciences, Vinnytsia, e-mail: kornienko@vntu.edu.ua.